

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

3. Vtrum dentur relationes reales realiter distinctæ ab extremis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

CONCLUSIO I.

Relatio
transcenden-
talis non petit
terminum
actu exi-
stentem.

14. *Relatio transcendentalis non petit terminum realiter existentem, sed sufficit existere fundamentum, & posse existere terminum eius.* Hæc est communis, & patet evidenter, quia huiusmodi relationes identificantur realiter suis fundamentis, & consequenter, si fundamenta existunt sine terminis, relationes etiam transcendentales ipsis identificatae existunt.

Confirmatur, quia relatio transcendentalis quam dicitur materia ad formam, quatenus scilicet est apud ipsam recipere, est in materia ad formam non existentem, sed possibilem existere, & idem est de relatione, quam dicitur potentia vitalis, verbi gratia intellectus ad intellectionem, quatenus est natus eam producere: ergo non requiritur existentia realis termini ad existentiam realem relationis transcendentalis.

CONCLUSIO II.

Relatio
intrinseca
adueniens
requirit
terminum
actu exi-
stentem.

15. *Relatio realis intrinseca adueniens non potest existere, quin terminus eius existat realiter.* Hæc etiam est communis cum *Scoto in 4. dist. 6. quæst. 10.*

Probat, quia huiusmodi relationes oriuntur ex fundamento, & termino per resultantiam: ergo ut sint, debent existere fundamentum & terminus.

Confirmatur: homo albus non dicitur actu similis homini non albo, quamvis possit esse albus: ergo ut dicatur similis, debet terminus esse actu albus. Similiter nemo dicitur pater respectu eius, qui potest esse filius, sed oportet ut sit filius: non potest autem esse filius, nisi actu existat: ergo similitudo & paternitas, & idem est de reliquis intrinsecus aduenientibus, debent habere terminum actu existentem.

Dices per hæc probari, quod non possit resultare relatio intrinseca adueniens, quin existat terminus eius, sed non probatur quin ex suppositione, quod semel resultent, conservari possint, quamvis terminus non existeret.

Contra, quia est eadem ratio cur relatio debeat in fieri & conservari habere terminum actu existentem. *Confirmatur*, quia non potest aliquid referri actu ad id, quod actu non est: ergo ut aliquid realiter referatur actu per relationem realem, debet existere actu id, ad quod refertur.

16. *Dices*: intellectus refertur actu ad obiectum cognitum, quamvis actu non existat: ergo confirmatio est nulla.

Respondeo distinguendo antecedens: quamvis actu non existat in se ipso secundum realem existentiam sui ipsius, transeat; quamvis actu non existat neque secundum esse reale suum, neque secundum esse representatum seu secundum speciem realem sui, nego, sed de hoc alias.

Obiicit: homo est dissimilis negationi albedinis per relationem veram & realem; sed illa negatio non est quid reale: ergo potest dari relatio realis ad terminum non realem.

Respondeo distinguendo consequens: ad terminum non realem, id est ad terminum actu non existentem, nego; ad terminum non realem, id est non positum, quamvis sit realis, id est actu existens & non rationis, concedo. Itaque negatio albedinis, cui actu dissimilis est homo, debet & potest esse realiter existens, licet non debeat esse quid reale positum.

CONCLUSIO III.

Relatio
extrinseca
adueniens
requirit
terminum
actu exi-
stentem.

17. *Probabile est relationem extrinsecus aduenientem requirere terminum realiter existentem, & non sufficere, quod possit existere præsertim nisi ex ratione sua formali excludat terminum à coexistentia cum fundamento.* Hæc est communis apud eos qui concedunt huiusmodi relationes, & *Probat*, quia omnis relatio realiter separabilis est ordinatio actualis subiecti ad terminum: sed non potest subiectum realiter ordinari ad illud, quod non est realiter.

Confirmatur, quia si posset existere vlla relatio extrinseca adueniens sine termino realiter existente, posset quicumque, est enim eadem ratio: sed hoc est falsum. Pro-

batur minor, quia alias posset esse vniu in materia ad formam, quæ non existeret, & sic esset vnita, & non esset vnita. Deinde si materia esset in India, & forma in Hibernia, posset materia habere vniionem ad ipsam, quia si posset habere vniionem ad formam non existentem, multo magis ad formam existentem, sed non præsentem localiter. Dixi autem, nisi excludat terminum à coexistentia cum subiecto, propter relationem successionis, (si tamen deret talis realiter distincta à re succedente ad rem cui succedit) quæ est inter partes motus; nam relatio illa, si deret, est realis, & non coexistit terminus eius, quando ipsa existit; hoc tamen ideo accidit, quia cum sit relatio, mediante qua aliud succedat termino non habenti esse permanentem ex ratione sua formali, excludit terminum à coexistentia cum suo fundamento. Sed de hac re alias, hoc modo sufficiat.

QVÆSTIO III.

Verum dentur relationes reales realiter distinctæ ab extremis.

18. *A*liqua ad se inuicem referri, & ordinari res est clarissima: nam certum est parietem album referri per modum similis ad alium parietem album, & per modum dissimilis ad alium parietem nigrum; similiter non est dubium, quin ille homo, qui generat alium hominem, referatur ad ipsum per modum patris & producentis, sicut homo generatus refertur ad generantem per modum generati & producti. Sed maxima controversia est & difficultas, à quo habeant res referri ad se inuicem, verbi gratia à quam forma paries albus denominetur similis, aut dissimilis aliis rebus; & potissimum, an illa forma, à qua sic denominatur, sit realiter distincta ab ipso pariete albo, ut albus est. Intellego autem hic per distinctionem realem, talem distinctionem, quam habent illa, quorum vnum possit existere sine altero, siue alterum possit vicissim sine illo priori existere siue non; unde si similitudo sit aliquid, sine quo possit esse paries albus, quamvis ipsa non possit esse abique pariete albo, similitudo, à qua denominatur paries albus esse similis, erit in hoc sensu quid realiter distinctum ab ipso pariete. Quod aduertendum necessario erat, quia aliqui Authores, qui dicunt relationes non esse realiter distinctas à fundamentis quæ denominant, sed tantum ex natura rei, non vtrius distinctione reali in hac acceptione iam præmissa, sed pro illa distinctione, quam habent res, quæ mutuo possunt esse sine se inuicem, qualis est inter Petrum & Paulum; & per distinctionem ex natura rei non intelligunt illam, quam Scotista vocant formalem, quæ est inter eas, quæ identificantur realiter, sed illam, quam habent ea, quorum vnum tantum potest esse sine altero, alterum vero sine ipso esse non potest; unde in re hi Authores licet negent distinctionem realem similitudinis à re, quæ est similis, & asserant solum distinctionem ex natura rei inter illa, non distinguunt à Scotistis & aliis authoribus, qui dicunt similitudinem distingui realiter à re, quæ dicitur similis: sed solum differunt in modo loquendi & habent inter se quæstionem de nomine solummodo, quæ semper quantum fieri potest vitanda est, dum agendum est de re ipsa.

19. *Prima sententia* est, res omnes, quæ referuntur ad se inuicem, referri per relationem rationis, non verò per aliquid reale. Hæc tribuitur aliquibus antiquis, quos videtur sequi noster *Aureolus in 1. dist. 30.*

Secunda sententia est, dari quidem relationes tales, sed eas non esse formas realiter distinctas, etiam in sensu præmissa, à fundamento & termino ac ratione fundandi. Hanc tenent *Nominales* communiter, quos sequitur *Suarez disp. 47. Metaphys. sect. 2. Ogra hic quæst. 1. Lorrinus quæst. 4. Conimbricenses quæst. 1. art. 4. Hurtad. disp. 15. Metaphys. sect. 2. & alij plures, etiam ex Thomistis, quos citant hic Complutenses. Diuersimode autem explicant hi Authores hanc sententiam. Quidam enim dicunt relationem realem consistere in duabus rebus aliorum prædicamentorum simul existentibus, ut in duabus albedinibus, duobus hominibus, homine & albedine, quantitate & actione, &c. ita ut utraque res sit de essentia rela-*

relationis; illa tamen dicatur fundamentum, quæ concipitur in recto, & illa terminus, quæ concipitur in obliquo; ita *Arriaga hic num. 41.* Vnde similitudo albi ad album non est aliud, quam vnum album existens connotans coexistentiam alterius albi: & hinc dicunt hi Authores terminum esse de essentia relationis prædicamentalis. *Alij vero cum Suariorum* explicant illam sententiam alio modo dicentes terminum non esse de essentia relationis, sed relationem esse ipsum fundamentum realiter & solum ratione ratiocinata eam ab ipso distingui.

Tertia denique sententia communissima inter *Scotistas* cum *Doctore in 2. dist. 1. quest. 4.* & *Thomistas* cum *D. Thoma 1. par. quest. 28.* quos sequuntur recentiores magis communiter, est quod relationes prædicamentales, de quibus hic agimus, distinguantur ita realiter à fundamentis, vt fundamenta possint esse sine ipsis, licet ipsæ non possint existere sine fundamentis, & propterea non sint res proprie dictæ, sed potius modi, & consequenter possit dici, quod non distinguantur realiter, prout distinguitur res à rei; sed modaliter, prout distinguitur modus rei à re.

CONCLUSIO I.

20. Dantur relationes reales à parte rei independentes ab omni operatione intellectus, aut potentia vilius vitalis cognitiua, aut collatiua. Hæc est authorum secundæ & tertiæ sententiæ contra primam sententiam.

Dantur relationes reales prædicamentales.

Probari solet primo, quia de fide est dari relationes reales in Deo; paternitatis, verbi gratia, filiationis, & spirationis passiuæ: ergo etiam debent admitti in creaturis relationes reales, quandoquidem similes denominationes reperiuntur in creaturis denominationibus illis, quæ reperiuntur in Deo, & proueniunt formaliter à relationibus, vt pater ex eo, quod vna creatura producat alteram & sit pater eius, & altera ab ipsa producat, & sit filius eius.

Probari solet secundo, quia certum est res aliquas applicari sibi inuicem à parte rei independentes ab omni tali potentia, vt ignis applicatur ligno, & non minus certum est materiam à parte rei vniri formæ, & partes integrantes continuas vniri sibi inuicem: sed approximationes, & vniones huiusmodi sunt relationes reales: ergo dantur relationes reales à parte rei independentes ab intellectu & omni tali potentia.

21. Sed quamuis hæc duæ probationes, supposita minori huius secundæ probationis, quæ mihi certa est propter dicenda de sex ultimis prædicamentis, efficacissime conuincant dari aliquas reales relationes in creaturis, quibus sibi inuicem referantur; reuera tamen non videntur sufficere ad probandum, quod dentur relationes reales prædicamentales, prout prædicamentales dicuntur illæ, quæ spectant ad hoc prædicamentum. Ratio autem est, quia approximationes & vniones illæ, de quibus fit mentio in secundo argumento, sunt relationes extrinsecus aduenientes, de quibus postea, & non pertinent ad hoc prædicamentum, quia non conueniunt ipsis definitio relationis huius prædicamenti supra assignatæ: ergo ex eo, quod dentur illæ relationes, non sequitur quod dentur relationes reales huius prædicamenti, & non solum non sequitur formaliter, sed nec sequitur etiam à paritate rationis; quia est maxima disparitas inter utrasque relationes, ratione cuius disparitatis posset fieri, quod quamuis darentur vnæ, non darentur alteræ.

Prima etiam probatio de relationibus diuinis non probat dari relationes prædicamentales huius prædicamenti, quia relationes huius prædicamenti sunt accidentia, relationes autem diuinæ non sunt accidentia; vnde ex eo, quod dentur diuinæ, non videtur sequi quod dentur creaturæ. Deinde à multis Thomistis non conceduntur in diuinis aliæ relationes reales, quam productiones actiuæ & passiuæ, & speciatim negant dari in diuinis relationes reales similitudinis, aut æqualitatis: ergo ex eo, quod dentur relationes in diuinis, non sequitur dari relationes similitudinis & æqualitatis huius prædicamenti secundum Thomistas.

Confirmatur: quia satis probabile est relationes productis & producti in creatis esse relationes extrinsecus aduenientes: ergo ex eo quod dentur relationes tales

in diuinis, & denominationes in creaturis similes illis denominationibus, quæ proueniunt à relationibus illis diuinis, non sequitur dari relationem prædicamentalem realem huius prædicamenti.

22. Probari posset tertio conclusio, quia entia rationis non ponuntur in prædicamento: sed relationes huius prædicamenti ponuntur in hoc prædicamento: ergo non sunt entia rationis. Hæc probatio valet contra admittentes auctoritatē Aristotelis. Sed si quis eam negaret, & diceret, vel male assignari hoc prædicamentum ab Aristotele, vel entia rationis spectare ad prædicamenta, nihil vrgeret.

Probat ergo melius, quia reuera à parte rei dantur aliqua, quæ sunt sibi inuicem similia & dissimilia, æqualia & inæqualia independentes ab omni operatione intellectus, vt pater de duobus albis, albo & nigro, duabus quantitibus palmaribus; vna quantitate palmarum, & alia bipalmarum: ergo dantur à parte rei realiter illa, à quibus proueniunt istæ denominationes: sed illa sunt, quæ vocamus relationes prædicamentales: ergo dantur à parte rei relationes prædicamentales huius prædicamenti.

23. Dices posse dari aliquos respectus rationis à parte rei, hoc est independentes ab omni actu intellectus, nam secundum multos Scotistas resultat in obiectis visis relatio rationis, posita visione in oculo independentes ab omni actu intellectus; & idem est dicendum de obiectis perceptis à quacunque potentia sensitiua. Deinde secundum alios Scotistas resultat in Verbo diuino respectus rationis vnionis passiuæ, à qua dicitur intrinsece vniri humanitati assumptræ; qui respectus est independentes non solum ab omni actu intellectus, sed ab omni actu cuiuscunque potentie siue collatiuæ siue sensitiuæ: ergo quamuis daretur à parte rei independentes ab omni actu talis potentie illud, à quo haberet vnus paries esse similis, vel dissimilis alteri, inde tamen non sequeretur quod illud esset quid reale, & non rationis; nec consequenter sequeretur quod daretur respectus realis huius prædicamenti à parte rei.

Contra primo, quia falsum est dari illos respectus rationis, qui non dependant vel à potentia intellectiua, vel ab aliqua alia vitali; & qui hoc negaret, facile posset dicere, quod similitudines essent respectus rationis, vnde illi Scotistæ, ac authores, qui asserunt dari tales respectus, difficulter poterunt impugnare hanc replicam, aut probare dari huiusmodi respectus reales, vt vel ex eo ipso capite improbabilitas eorum sententiæ improbetur.

Contra secundo, quia illi authores, contra quos est præfens conclusio, intelligunt per relationem rationis relationem, quæ sequitur cum dependentia à consideratione aliqua intellectus: ergo contra eos valet prædicta nostra probatio, quod modo nobis sufficit, quia eos tantum impugnamus hic.

24. Obiicies primo, secundum Philosophum: ad relationem huius prædicamenti non datur per se motus, nec per illam aliquid mutatur; dicit enim *5. Physic. tex. 10.* *Altero subeunte mutationem alterum mutationem non subiens vere dici potest ad aliquid:* quod etiam pater, quia hic paries albus, qui modo non est similis parieti nigro, si mutetur iste paries niger ad albedinem, fit ipsi similis absque vlla profusa mutatione facta in illo pariete, qui fuit ante albus: sed si relatio esset aliquid reale, quandoquidem adueniat de nouo, vere daretur ad ipsum mutatio, & illud, cui adueniret, vere mutaretur per illam: ergo secundum Philosophum non est aliquid reale, sed rationis.

Respondeo primo, hoc argumentum non concludere aliquid contra eos, qui admittentes relationem realem similitudinis, verbi gratia, dicunt ipsam non distingui à fundamento & termino simul existentibus; quandoquidem in hac sententia non deberet mutari fundamentum intrinsece, nec aliquid in eo intrinsece produci.

Respondeo secundo, in sententia eorum, qui dicunt relationem distingui realiter à fundamento, Philosophum sic intelligendum, quod non datur per se motus ad relationem, tanquam ad aliquid absolutum, eo modo quo datur motus ad albedinem & alias qualitates; & quod subiectum non mutetur per se per illum mutatione proprie dicta, qualis est mutatio, quæ fit per formam absolutam.

Possit

Quomodo non datur motus ad relationem prædicamentalem.

Possent etiam dici, quod non detur motus per se ad illam, quia non intenditur directe ab agente, nec producitur per actionem ad se immediate terminatam, sed emanat necessario ab aliquo, ex suppositione, quod producatur illud alterum, & ponantur aliæ conditiones, de quo postea.

CONCLUSIO II.

Relatio prædicamentalis non consistit in recto & altero in obliquo.

25. *Relatio realis prædicamentalis huius prædicamenti non consistit in duobus extremis*, verbi gratia in duobus albis, quæ ad se invicem per relationem referuntur, ita ut unum dicat in recto, & alterum in obliquo, & utrumque sit de essentia eius. Hæc est communior authorum tertiæ sententiæ contra primum modum explicandi secundam sententiam.

Probatur primo, quia totum esse relationis est ad aliud se habere, secundum Philosophi definitionem ab omnibus admissam: ergo terminus relationis, qui est illud aliud, non potest esse de essentia relationis, sed aliud aliquid à relatione distinctum. *Confirmatur*: nihil potest referri realiter ad se: ergo terminus non est de essentia relationis. *Probatur consequentis*, quia si terminus esset de essentia relationis, quandoquidem totum esse relationis sit ad aliud referri, terminus, qui est de essentia eius, deberet ad aliud referri, & consequenter ad se, quia implet terminus est illud aliud, verbi gratia relatio paternitatis refertur secundum totam suam essentiam ad filium, qui est terminus, & filius est illud, ad quod se habet tota essentia istius relationis: ergo si ipsemet filius sit de essentia paternitatis, filius refertur ad se, & præterea filius esset aliud à paternitate, & non esset aliud; esset ex hypothesi, quandoquidem sit terminus ipsius; non esset autem, quia esset de essentia ipsius.

Arriaga respondet, terminum relationis prædicamentalis non distinguere ab ipsa, quia in rigore non est relatio: neque enim, inquit, quia paries est albus, ego habeo ad illum respectum, vel ordinem. Quod si similitudo dicatur relatio, ideo est, quia non potest concipi simile, ut simile, quin concipiatur aliud extremum, cui dicitur simile, non quia unum extremum respiciat alterum, sed quia simile dicitur utrumque; utrumque autem nequit intelligi sine utroque: exemplificat hoc de Petro & Paulo, quatenus constituunt binarium, ut constituunt binarium non respiciunt se mutuo, nec dicunt ordinem ad invicem; & tamen ut constituunt binarium, unus nequit concipi sine altero, quia binarius dicitur utrumque.

26. *Contra hanc doctrinam primo*, quia tollit suppositum contronectum; nempe dari relationes veras prædicamentales, de quibus hic queritur, an ex suppositione, quod dentur, sint distinctæ à fundamento & termino, nec ne.

Contra secundo, quia si quis non diceret ordinem aliquem ad album potius quam ad nigrum ante intellectum, non potius deberet dici similis albo, quam nigro: ergo si vere dicatur similis, debet dicere talem ordinem. Deinde, si relatio realis in rigore secundum ipsum nihil aliud sit quam duæ albedines, verbi gratia simul existentes, quandoquidem dentur tales in rigore, debet etiam dari relatio in rigore.

Contra tertio, quia si unum quid, quod dicitur simile, non possit concipi sine alio, cui sit simile, ideo hoc fit, quia dicit ordinem aliquem ad illum, qualem non dicit ad alterum, cui non est simile, & non ex eo, quod similitudo dicit utrumque, ut patet ex eo, quod utrumque non prædicetur de eo, quod dicitur simile. Et per hoc patet, exemplum ipsius non esse ad propositum, quia binarius ex eo, quod dicit utrumque constituentem ipsum simul sumptos, non potest prædicari de vilo ex ipsis; neque enim ex duobus constituentibus binarium ullus dicitur binarius. Sed similitudo dicitur de vno ex extremis, ergo non potest includere utrumque extremum. Vnde etiam manifeste patet quod idem author subiungit, esse falsum, nempe similitudinem non esse aliud quam binarium albedinum, verbi gratia, nam si hoc esset verum, quemadmodum de vno ex illis albis diceretur, quod esset similis, diceretur etiam quod esset binarius, aut binarium, quod est absurdum.

27. *Probatur secundo*: quia relatio similitudinis, verbi gratia, prædicatur de vno albo ex duobus, dicitur enim: hoc album est simile alteri albo: sed duo alba existentia simul non prædicantur de ipso: neque enim dicitur: hoc album est duo alba simul existentia, aut habens duo alba simul existentia: ergo simile non est idem ac duo alba simul existentia, nec similitudo est idem ac duæ albedines simul existentes.

Confirmatur, quia si utrumque album esset de essentia relationis, non potius deberet relatio dicere vnam in recto, quam alteram, ergo vel utrumque dicit in recto, vel neutrum, & sic falsa est sententia adversariorum. *Probatur antecedens*, quia utrumque album à parte rei est eiusdem omnino rationis, imo nec possunt determinare intellectum potius ad concipiendum unum in recto, quam alterum.

Dices: in te utrumque eodem modo esse de essentia relationis: sed quando concipitur Petrus, ut similis Paulo, tum concipitur Petrus in recto, & Paulus in obliquo: & propter hoc dicitur similitudo Petri dicere Petrum in recto, & Paulum in obliquo.

Contra, quia nisi habeam aliud mihi propositum, quam Paulum & Petrum, & si utrumque æque primo inuoluatur à parte rei in similitudine, non potest concipi Petrus, ut similis Paulo; nec ille modus loquendi habet ullum proprium sensum.

Confirmatur secundo, quia nisi Petrus se haberet aliter ad Paulum simul existentem, quam ad lapidem, non esset ipsi magis similis, quam lapidi: ergo habet aliquid in se, ratione cuius aliter se habet & sit similis: sed illud est, vel natura ipsius, vel accidens aliquod, & non includit essentialiter Paulum, possetque vocari similitudo potius, quam Petrus & Paulus, ergo potius dicendum est quod tota similitudo reperitur ex parte extremi similis, quam quod dicat utrumque extremum essentialiter.

28. *Probatur tertio*: relatio prædicamentalis debet esse unum per se completum, alias non directe collocaretur in vilo prædicamento contra Philosophum & adversarios: sed non esset tale, si essentia ipsius consisteret in duobus extremis ita, ut utrumque esset de essentia eius, verbi gratia relatio similitudinis in duobus albis, aut relatio dissimilitudinis in homine, & albedine: ergo non consistit in talibus. *Probatur minor*, quia ex duobus entibus diversorum prædicamentorum completis & positis directe in ipsis, non fit unum per se, sed tantum per accidens, imo nec ex duobus entibus unius prædicamenti non unitis præsertim unione physica: sed homo & albedo sunt entia completa & directe posita in diversis prædicamentis, homo quidem in prædicamento substantiæ, albedo vero in prædicamento qualitatis. Et rursus duo alba, quæ sunt similia, formaliter spectant ad unum prædicamentum, suntque entia completa istius prædicamenti, nec univertur unione physica, quandoquidem unum posset esse in Hibernia, & alterum Romæ: ergo si essentia relationis consisteret in huiusmodi duobus, non esset unum per se.

29. *Probatur quarto*, quia relatio est accidens prædicamentale, sicut cetera octo prædicamenta, ergo est aptum natum inhaerere: sed hoc esset falsum, si non esset quid realiter distinctum à fundamento & termino, aut si essentialiter consisteret in fundamento & termino, verbi gratia si dissimilitudo hominis ad brutum consisteret essentialiter in ipso homine & bruto, quandoquidem nec homo, nec brutum, nec utrumque simul posset inhaerere; relatio illa non posset inhaerere, & consequenter non esset accidens prædicamentale. *Hæc probatio* non multum urget adversarios, quia negarent facile antecedens loquendo de accidente proprie dicto.

Probant aliqui quinto, quia sequeretur, quod Deus referretur de nouo relatione reali ad creaturas: sed hoc est absurdum; ergo & illud vnde sequitur. *Probatur sequela*, quia sicut Petrus de nouo dicitur dissimilis alicui equo, cui ante non erat dissimilis, ex eo quod producatur ille equus de nouo, absque eo quod vlla entitas adueniat de nouo ipsimet Petro, idem posset dici de Deo, quod esset de nouo dissimilis alicui rei de nouo productæ, absque

eo quod adueniret ipsimet Deo aliquid nouum.

Sed hac probatio parum urget, possent enim aduersarij optime admittere sequelam, & negare minorem: quamuis enim esset absurdum, quod Deus referretur de nouo relatione reali, quæ esset forma aliqua intrinsece superaddita ipsi, quia inde sequeretur mutabilitas realis in ipso ad formam intrinsecam realem; tamen non esset absurdum, quod referretur de nouo relatione reali, si relatio illa realis non esset quid distinctum ab ipso Deo & creatura de nouo producta; neque enim inde sequeretur mutabilitas realis in Deo ad formam aliquam realem superadditam. Et certe quando authores communiter negant Deum referri relatione reali de nouo ad creaturam, ideo id negant, quia supponunt illam relationem realem, per quam de nouo referretur, esse aliquam formam realem, seu modum realem superadditum Deo, ac intrinsece in ipso receptum.

30. Vnde meo iudicio possent aduersarij fumere argumentum in confirmationem suæ doctrinæ ex eo, quod Deus sit dissimilis de nouo creaturis, hoc modo: Deus est de nouo actu dissimilis Petro de nouo producto, & non fuit ipsi dissimilis actu, antequam Petrus actu existeret, sicut nec album vnum est dissimile actualiter nigro, antequam existeret nigrum; est enim eadem ratio dicendi, quod Deus sit de nouo dissimilis, ac quod album sit de nouo dissimile: sed Deus non est dissimilis de nouo per vllam formam rationis, neque per formam vllam realem superadditam ipsimet: ergo habet esse dissimilis, vel seipso solo, vel seipso, & creatura illa de nouo producta, cui est dissimilis, & consequenter relatio, per quam refertur, vel consistit in ipsomet Deo solo, realiter loquendo, vt dicitur in secundo modo explicandi secundam sententiam, de quo statim, vel consistit realiter in Deo, & creatura, vt dicitur hic modus explicandi, quem iam impugnamus: ergo idem dici poterit de dissimilitudine hominis & equi, & de similitudine albi ad album. Quod sane argumentum est mihi valde vrgens contra tertiam, quæ est etiam nostra, sententiam postea proponendum.

31. Respondetur tamen, iam cum communi sententia, negando primam consequentiam, quia habet esse dissimilis de nouo à relatione dissimilitudinis, quæ est in creatura illa de nouo producta. Deinde negari potest vltima consequentia, quia licet Deus haberet seipso esse similis aut dissimilis, non tamen idem esset dicendum de creaturis, quia ideo diceretur Deus esse de nouo dissimilis, & non per aliquid superadditum, quia est immutabilis & incapax consequenter talis superadditi recipiendi; vnde si esset capax, non diceretur seipso dissimilis de nouo, sed per aliquid superadditum, sicut dicitur de creaturis: creaturæ vero sunt capaces alicuius de nouo aduenientis, & propterea debet dici, quod fiant similes aut dissimiles de nouo per aliquid superadditum.

Confirmari solet hoc per exemplum de vnione hypostatica, quæ solum ponitur subiectiue inhærens in humanitate assumpta, & non ponitur, nec illa eadem, nec altera ipsi correspondens intrinsece in Verbo, licet quando vnitur forma & materia, ponatur duplex vnio à Scotistis, vna ex parte formæ, & altera ex parte materiæ: ratio autem disparitatis cur ponatur duplex vnio, quando & materia & forma vniuntur, non vero ponatur duplex vnio quando natura humana & Verbum diuinum vniuntur, est, quod Verbum non sit capax nouæ vnionis propter suam immutabilitatem; tam autem materia quam forma est capax vnionis ex parte sua. Itaque ad propositum, sicut non ponitur duplex vnio in Incarnatione in Verbo, & natura humana vnitis, quia Verbum est incapax talis; ponitur autem duplex vnio, vnitis materia & forma, quia vtræque est capax vnionis; ita quamuis non poneretur aliqua relatio distincta in Deo, per quam referretur ad creaturas, quia non est capax, non propterea non debet poni aliqua relatio distincta ab albo, per quam referatur, quandoquidem album sit capax talis relationis: sed de hoc alias.

CONCLUSIO III.

32. Relatio prædicamentalis non est identificata realiter ipsimet fundamento sic, vt essentia eius consistat in fun-

damento solo, & terminus non sit de essentia eius, sed conditio necessario requisita, vt denominet fundamentum ipsum referendo ad terminum. Hæc est etiam communior contra secundum modum explicandi secundam sententiam, qui sane modus est longe melior altero ante impugnato.

Probatur autem, quia, vt paulo ante dixi, sequeretur quod relatio non esset accidens prædicamentale, quia similitudo hominis, si sit identificata realiter homini, non est apta nata inhære homini, vt est euidens.

Sed aduersarij concedunt sequelam, neque id existimant inconueniens, nec sane probari potest oppositum, nisi probetur aliunde quod relatio sit aliquid distinctum à fundamento.

Probatur secundo, quia totum esse relationis non esset ad aliud se habere, quia totum esse Petri, qui est fundamentum similitudinis, nec totum esse albedinis est ad aliud se habere, cum sit quid absolutum.

Dices, totum esse formale ipsius est ad aliud se habere, licet totum esse reale ipsius non sit ad aliud. *Contra*, sic non distingueretur relatio prædicamentalis à transcendentali, quantum ad habendum totum suum esse ad aliud, quia totum esse formale relationis transcendentalis est ad aliud se habere tam bene, quam totum esse formale relationis prædicamentalis.

Hoc etiam non multum urget, quia si non distinguantur relationes transcendentes à prædicamentalis, nisi per identitatem cum fundamento, concedendum esset, quod essent transcendentes aut quod transcendentes essent prædicamentales. Quod si sit alia differentia, illa sufficeret ad eas distinguendas, quamuis conueniant in identitate ad fundamentum. In rei autem veritate differentia posset assignari, quod relationes transcendentes non dependerent à coexistentia termini ad dandam denominationem suam, prædicamentales vero sic; vnde materia prima dicitur apta ad recipiendam formam, quamuis forma non existat; Petrus vero non dicitur similis Paulo, nisi Paulus existat.

33. *Probatur tertio*: potest relatio alicuius fundamenti crescere sine eo, quod ipsum fundamentum mutetur in se vllō modo per receptionem alicuius, nisi dicatur, quod relatio distinguatur realiter, aut modaliter ab ipso: sed hoc videtur absurdum: ergo debet dici, quod relatio sic distinguatur, & consequenter, quod non identificetur fundamento. Probatur sequela maioris; quia album, vt quatuor, est simile albo, vt octo; & si remittatur aliquid de albedine vt octo, erit magis simile absque vlla variatione ex parte sui, nisi dicatur relatio variari in ipso, quod dici nequit, nisi distinguatur ab ipso realiter: ergo crescit in ipso illa relatio similitudinis.

Dices in tali casu non crescere relationem, sed denominationem eius. *Contra*, quia non videtur denominationem crescere posse, nisi varietur aut crescat forma à qua provenit.

Dices posse bene variari denominationem propter variationem termini. *Contra*, si varietas in denominatione provenire possit à variatione termini: ergo ipsamet denominatio poterit ab ipso termino provenire, quia est eadem ratio, & sic denominatio similis, quam habet vnum album, proveniet formaliter ab albo, cui est similis, & consequenter erit denominatio extrinseca, quod est contra aduersarios.

Dices, non posse totam illam denominationem provenire à termino, quia si terminus maneret idem, modo variaretur albedo fundamenti, denominatio variaretur: ergo non potest denominatio similis haberi à termino absque dependentia ab intensiōe, aut extensione albedinis fundamenti; quod si dependeat illa denominatio, quæ est in fundamento, ab aliqua conditione fundamenti, licet etiam dependeat ab aliqua conditione termini, & non proveniat essentialiter æque primo ab vtraque conditione, tanquam à causa formali, sed ab vna, tanquam à causa formali, & ab altera, tanquam à conditione sine qua non, potius sine dubio debet dici provenire à conditione fundamenti, tanquam à causa formali, & à conditione termini,

Relatio
prædicamentalis

termini, tanquam à conditione sine qua non, quam è contra;

Hæc sane responsio mihi satis est probabilis, nec occurrat mihi quid contra bene replicem, unde neque in hac probatione conclusionis multum esse fidendum censeo.

34. *Probatur quarto*, quia, si similitudo identificaretur fundamento, non posset fundamentum existere absque similitudine, nec consequenter quin esset simile, quia nihil aliud requiritur ad denominandum ipsum formaliter simile, quam quod habeat sibi communicatam formam similitudinis: sed potest existere fundamentum, quin sit simile, ut si destruat terminus ad quem refertur, aut si non producatur vltima ratio; neque enim aliquid actualiter dicitur simile alicui rei non existentis: ergo relatio non identificatur ipsi.

Ad hanc probationem respondere solent aduersarii negando consequentiam, quia ad hoc ut aliquid sit simile, non sufficit quod habeat formam, à qua sic potest denominari, sed requiritur ut ponatur conditio omnis essentialiter requisita ad hoc quod sic denominetur; una autem ex conditionibus, ut album denominetur à seipso seu ab aliqua formalitate sibi identificata realiter, est, ut detur aliud existens, cui sit simile, unde donec hoc detur non erit simile, quamuis habeat formam, qua sic posset denominari.

Hanc responsionem fuisse conatur improbare *Arriaga*, tum directe, tum ad hominem: sed neutro modo assequitur intentum, ut facile esset ostendere, nisi superfluitati cauendum esset. Nec sane hæc responsio impugnari potest, nisi ostendi possit, quod nulla forma inexistens subiecto possit dependere, quantum ad denominandum à conditione sine qua non extrinseca, & sine qua posset ipsa forma existere in subiecto; hoc autem valde difficile est ostendere. Imo videtur posse ostendi, quod sic in sententia ipsorum Auctorum, qui propter hoc argumentum probare nituntur relationem distinguere debere à fundamento & termino simul sumptis, quia terminus relationis à seipso habet formaliter terminare relationem, & tamen non potest terminare ipsam, nisi sit ipsa relatio. Deinde ipsum fundamentum relationis, supposito quod relatio distinguatur realiter à fundamento, est similis aut dissimilis illi relationi, & non est similis aut dissimilis illi per aliam relationem, alias daretur processus in infinitum: ergo est similis seipso, ergo habet sibi identificatam relationem, qua dicatur similis: sed tamen illa relatio non potest denominare ipsum simile aut dissimile, antequam existat illa relatio, cui dicatur simile aut dissimile.

Itaque impugnatio huius responsionis, & probatio consequenter conclusionis desumenda sunt ex dicendis circa conclusionem sequentem; ex quibus etiam responderi debet ad fundamenta aduersariorum huius ac conclusionis precedentis, consistunt enim in obiectionibus proponendis contra sequentem conclusionem.

CONCLUSIO IV.

35. *Relatio prædicamentalis est forma accidentalis distincta realiter à fundamento, ipsique inherens.* Hæc est eorum, qui tenent tertiam sententiam contra duas primas sententias.

Probatur primo ex dictis, quia si detur relatio prædicamentalis realis, ut probatum est contra primam sententiam, & non identificetur realiter fundamento & termino, nec soli fundamento, nec etiam soli termino à paritate rationis, ut probatum est contra secundam sententiam, sequitur quod debeat esse realiter distincta à fundamento, & termino, & consequenter quod sit forma accidentalis apta inherere fundamento.

Possit probari hæc conclusio ex Scoto supra num. 6. quia si relatio non distinguatur realiter à fundamento, sine qua posset esse fundamentum, sequeretur non dari Incarnationem; nec separationem accidentium ut in Eucharistia; nec compositionem, nec causalitatem in rebus: quæ omnia sunt absurda: sequelam probat Doctor fuisse & clare ibidem.

Verum hæc probatio licet efficaciter probet aliquas

relationes reales distinguere à fundamento, nimirum unionem hypostaticam, inherentiam actuale, unionem materiae & formæ, approximationem, de quibus agit ibi Doctor; tamen non probat relationes reales prædicamentales huius prædicamenti, quia illæ relationes sunt extrinsecus aduenientes, de quibus non est eadem ratio, ac de extrinsecis, quia extrema extrinsecarum possunt esse absque relationibus simul existentia: intrinsecarum verò non possunt.

36. *Possit etiam probari ex eodem num. 8.* Nihil finitum continet secundum perfectam continentiam formalem & virtuales opposita formaliter: sed æqualitas & inæqualitas, similitudo & dissimilitudo sunt opposita formaliter: ergo non possunt identificari eidem fundamento, quia si identificarentur ipsi, continentur in ipso secundum perfectam continentiam formalem aut virtuales: ergo distinguuntur realiter ab ipso.

Hoc argumentum solum probat distinguere relationem à fundamento remoto verbi gratia similitudinem fundatam in albedine, tanquam in ratione fundandi, à pariete; sed non probat distinguere à fundamento illo ut subest rationi fundandi, seu à fundamento proximo: quod probum manifeste, quia idem fundamentum proximum non potest, nec simul, nec successive esse simile ac dissimile respectu eiusdem termini proximi secundum eandem rationem: similitudo autem ac dissimilitudo non sunt opposita in eodem fundamento, nisi respectu eiusdem termini; certum enim est idem subiectum posse esse simul simile uni termino, & dissimile alteri, imo potest esse simile eidem termino secundum unam rationem, & dissimile secundum alteram: ergo non sequitur quod idem fundamentum proximum contineret per identitatem relationes formaliter oppositas, quamuis relationes omnes identificarentur fundamento.

Rursus posset probari ex eodem, eodem numero: Idem non continet realiter plura eiusdem rationis: sed eadem albedo fundat plures similitudines ad diuersos terminos: ergo similitudines non identificarentur pariter.

Confirmatur primo: continens aliquid per identitatem, si est perfectius, concludit etiam contentum in eo esse perfectius, hinc enim anima perfectior habet perfectionem intellectum: sed fundamentum perfectius non continet semper perfectiorem relationem, quia non omne albus est similis.

Confirmatur secundo: contenta in aliquibus per identitatem non minus differunt in continentibus magis distinctis; sed relationes fundatæ in duobus generibus, verbi gratia in quantitate & qualitate, minus differunt, quæ relationes aliquæ fundatæ in re eiusdem generis, æqualitas enim fundata in quantitate, & similitudo in qualitate, cum spectent ad primum modum relatiuorum, minus differunt quam similitudo & productio actiua, quæ fundantur in eodem calore, quandoquidem similitudo spectat ad relationes primi modi, & productio illa ad relationes secundi modi.

Ad hanc etiam probationem, licet satis subtilem responderi potest, similitudines eiusdem albi ad diuersos terminos non esse omnino eiusdem rationis, quandoquidem habeant diuersa munera, & neutra possit supplere defectum alterius. Sicut autem non est inconueniens, quod duæ similitudines, non obstante quod sint eiusdem rationis, possint simul haberi in eodem fundamento, si essent realiter distinctæ; ita nec esse debet inconueniens quod identificentur fundamento quantum ad hoc; quod si non possent esse simul, si realiter non identificarentur, propter superfluitatem, aut aliunde, nec etiam ob eandem rationem possent identificari eidem fundamento.

38. *Ad primam confirmationem Respondet*, ea ratione, qua perfectior res debet continere per identitatem rem perfectiorem, etiam perfectiorem rem debere causare perfectiorem rem: quod si non semper perfectior res causatur aut emanat à re perfectiori, neque etiam quod identificatur realiter rei perfectiori debet esse perfectius; ergo si perfectiori albo similitudo identificata deberet esse perfectior, etiam similitudo emanans à perfectiori albo deberet esse perfectior; aut si hæc non debet esse perfectior,

T neque

neque illa etiā. Quāto ergo an similitudo perfectionis albi, distincta ab ipso realiter, sit perfectior, nec ne? & quidquid respondebitur ab asserentibus illam distinctionem, poterit similiter responderi ab asserentibus identitatem. In rei autem veritate credo similitudinem illam esse perfectionem, licet non sit maior; non enim omnis maior similitudo est perfectior similitudo, loquendo de perfectione virtutis de qua hic agitur; unde in forma negari potest minor cum consequentia probationis: neque enim, ut dixi, ex eo, quod esset similior relatio ipsius, posset esse imperfectior, si terminus esset imperfectior; unde si album ut duo esset imperfectius quam album ut quatuor, illud quod esset album ut quatuor redderetur imperfectius, si haberet maiorem similitudinem cum albo ut duo, quam de facto habet; quia inde sequeretur quod diminueretur aliquid de sua albedine, quod est imperfectio- nis.

39. *Ad secundam confirmationem* Respondeo eodem modo, quod quemadmodum res diversorum prædicamentorum possunt per emanationem causare relationes magis similes distinctas realiter, quam res unius prædicamenti; ita possent continere per realem identitatem relationes magis similes. Sed primum potest accidere secundum Scotistas, ut patet in ipsismet exemplis confirmationis: ergo & secundum quantum ad hoc. Et sicut res diversorum prædicamentorum possunt habere maiorem proportionem inter se, quam res unius prædicamenti, in aliquibus rebus aut formalitatibus, v.g. albedo & quantitas habent maiorem proportionem inter se in ratione producibilis per causam secundam, quam ignis & Angelus; ita non esset inconueniens quod possent habere sit identitatem formalitates minus differentes, quam formalitates aliqua, quæ identificarentur rebus eiusdem prædicamenti.

Itaque has rationes proposuit *Scotus*, non tanquam convincentes, sed tanquam topicas; neque est necesse ut omnes rationes eius, tanquam convincentes à Scotistis defendantur. Et sicut in ipsismet Conciliis generalibus, quibus legitime congregatis assistit Spiritus sanctus, licet conclusiones definitæ tenendæ sint de fide, tamen adhibentur quandoque rationes, quæ non sunt de fide, nec certæ, ut Theologi communiter tenent; ita non est necesse ut omnes rationes quas *Scotus* affert, teneantur à Scotistis tanquam convincentes; sed abunde suo muneri satisfaciunt si tueantur eius conclusiones.

40. *Probat ergo conclusio melius ex eodem Scoto*, quia partes potest esse sine similitudine fundata in albedine, sicut potest esse sine ipsa albedine, ergo distinguitur realiter ab illa similitudine. *Sed hæc probatio* tantum probat distinctionem realem relationis à fundamento remoto, quod nemo negat. Probat ergo etiam de fundamento proximo: Omnis denominatio noua, positiua, & realis debet provenire à forma noua & reali; sed denominatio similis, qua denominatur subiectum album simile alteri albo, quod de nouo producit, est denominatio noua & realis; noua quidem, quia non erat antecederet ad productionem alterius albi; realis autem, quia antecederet ad fictionem aut operationem ullam intellectus, & etiam quia est inter extrema realia ob rationem fundandi realiter repperam in fundamento, quod denominatur: ergo debet esse aliqua forma de nouo, à qua proveniat.

Dices, illam denominationem provenire ab albedine formaliter: quamvis enim albedo fuerit in illo subiecto, & non denominauerit ipsum, hoc tamen propterea accidit, quia deficit connotatio termini existentis, quæ connotatio adest quando terminus producit. Itaque similitudo albi non est aliud quam albedo connotans aliud album existens simul.

41. *Contra primò*, quia sic totum esse relationis non esset ad aliud, contra Philosophum.

Contra secundò, quia illa connotatio est quid realiter distinctum ab albedine quandoquidem possit esse albedo sine illa, sed illa connotatio, ut distinguitur ab aliis connotationibus, non est aliud quam ipsa similitudo: ergo similitudo distinguitur realiter. Præterea si ipsa albedo est realiter forma denominans simile, hoc est ipsa similitudo,

sequitur quod album sit simile, antequam est productus terminus. Probat sequela: esse simile nihil aliud est, quam habere similitudinem: sed album haberet similitudinem, antequam produceretur aliud album, quia haberet albedinem, quæ est ipsa similitudo.

Respondetur ad hoc negando sequelam, & ad probationem dicitur, quod simile non sit illud, quod habet similitudinem realiter, sed illud quod habet similitudinem formaliter: album autem, non productum alio albo, non haberet similitudinem formaliter, sed tantum realiter, quia habere ipsam formaliter est habere ipsam denominantem; non autem esset denominans simile, antequam existeret terminus eius. Itaque ut denominetur aliquid simile, requiritur existentia termini, non quod terminus sit de essentia relationis, propter illa quæ diximus contra primum modum explicandi secundam sententiam; sed quod sit conditio necessariè requisita ut albedo tribuat denominationem similis.

42. *Sed contra*, quia si ut habeatur denominatio similis, requiratur aliquid ita distinctum ab albedine, ut possit esse albedo sine ipso, nimirum coexistentia albi similis cum altero albo, non potest assignari ratio, cur ista coexistentia non esset ratio constituens simile formaliter; quod si hoc admittatur, habemus intentum, ut patet.

Confirmatur hoc, quia controuersia realis huius rei est, utrum, ut fundamentum proximum similitudinis, verbi gratia albedo, sit simile alteri albedini, requiratur aliquid distinctum ab utraque albedine, & sine quo qualibet ex ipsis possit existere; qua in re nos tenemus partem affirmatiuam: ergo si requiratur similitudo existentia utriusque albedinis, seu aliqua connotatio, sine qua qualibet ex illis albedinibus esse posset, habemus intentum. Dicere autem quod requiratur quidem, sed quod non si ratio formalis constitutiva in esse similis, sed conditio sine qua non, est excitare quæstionem de nomine.

43. *Verum*, ut ut habeamus intentum contra aduersarios per hæc dicta, remanet tamen una grauissima difficultas, de qua non solet fieri mentio. Videtur enim quod similitudo duorum alborum non sit distincta realiter à coexistentia eorum: sed illa coexistentia est relatio extrinsecus adueniens: ergo non datur relatio intrinsecus adueniens distincta realiter à relatione extrinsecus adueniente. Minor patet, quia illa coexistentia non præsupponit aliquid ex parte fundamenti aut termini, ad quod necessario lequatur: ergo non est relatio intrinsecus adueniens. Consequentia est euidentis: probatur maior, in qua sola videtur esse difficultas, quia non est vllum signum distinctionis realis inter ipsas: neque enim possunt esse sine se inuicem; neque vnum est causa aut principium alterius; neque subiectantur in subiectis distinctis realiter, ut patet: ergo.

Mayronius, & aliqui alij facile euadere possent in sua sententia hanc difficultatem, quia existimant duo alba per potentiam Dei absolutam posse esse simul existentia sine similitudine, & consequenter dicere debent quod similitudo & similitudo distinguuntur realiter. Quam sententiam nuper amplexus est quidam recens *Scotista*.

44. *Verum* incidunt in aliam difficultatem æque magnam; nam nunquam possunt ostendere, unde colligant hoc posse fieri. Si enim dicant, quia distinguuntur realiter, manifeste petunt principium. *Deinde* si Deus potest destruere de facto omnes similitudines, manentibus suis fundamentis & terminis simul existentibus, quomodo sciunt quod de facto ita non fecerit? *Dicent*, quia res conaturaliter exigunt illas similitudines. *Contra*, quia hoc grauius dicitur, nulla enim est ratio unde colligatur quod exigat relationes realiter distinctas, si possunt esse sine illis. *Dicent*: colligitur manifeste, quia una res perit aliter se habere ad unam rem quam ad aliam, aliter enim petit albedo se habere ad aliam albedinem quam ad nigredinem.

Sed contra, quia si Deus destrueret similitudinem albedinis ad albedinem, adhuc aliter se haberet ad albedinem quam ad nigredinem: ergo ut aliter se haberet, non requireret similitudinem realiter distinctam.

Dices: tum se aliter haberet tantum fundamentaliter.

Contra

Contra iterum, quia hoc gratis dicitur, unde enim colligitur quod non aliter se habet formaliter?

Dices, quia non habet formam. *Sed contra*, quia hoc est petere principium iterum. *Deinde*, si non habet formam aliquam, à qua haberet se aliter formaliter, non potest dari ratio unde colligatur, quod debeat aliter se habere formaliter, aut quod exigat sic se aliter habere. Melius ergo tenetur cum *Lybero* quodlibet 1. *Bargio* in 1. d. 28. q. 3. & aliis *Scotistis* communiter, non posse conservari duo alba simul existentia absque relatione similitudinis, si detur talis.

Et confirmatur hoc, quia secundum *Scotum* non datur actio per se immediate terminata ad relationes intrinsecus aduenientes, & per hoc distinguit ipsas à relationibus extrinsecus aduenientibus: sed certe si Deus posset conservare duo alba simul existentia absque similitudine formali, daretur actio immediate terminata ad illam relationem; nam eatenus Deus posset non conservare illas, quatenus suspenderet actionem conservativam earum; nec alio modo potest concipi quomodo posset illas non conservare, aut quomodo posset ipsas de nouo producere, nisi habendo actionem novam, per quam illas produceret: ergo in sententia *Scoti*, non possunt conservari extrema relationum simul absque relationibus intrinsecus aduenientibus.

Itaque respondeo aliter, propter hoc argumentum mihi esse probabilissimum quod non detur vlla relatio intrinsecus adueniens, quæ sit distincta realiter à coexistentia duorum extremorum, licet sit distincta realiter ab extremis, quæ coexistunt, & per eam referuntur. Neque hoc esset contra *Scotum*, qui supra tenet dari relationes intrinsecus aduenientes distinctas realiter à suo fundamento: quia bene stat quod distinguantur realiter à fundamento quod refertur per illas, licet non distinguantur à coexistentia eius ad terminum. Imo plurimæ ex rationibus *Scoti*, quibus probat dari relationes distinctas realiter à fundamento procedunt de relationibus extrinsecus aduenientibus, & non de relationibus intrinsecus aduenientibus; ex quo colligi potest quod *Scotus* tantum voluit probare, quod aliquæ relationes distinguantur à suis fundamentis; siue essent intrinsecus aduenientes, siue non. Attamen tenendo communiori *Scotistarum* sententiam, & quod ipsi etiam supra posuimus, prædicamenta scilicet distinguuntur realiter, quod non esset verum, si relatio intrinsecus adueniens non distingueretur realiter à relatione quacumque extrinsecus adueniente.

46. *Respondeo secundo aliter* negando maiorem: quævis enim coexistentia duorum, verbi gratia alborum, non possit esse quin sit similitudo, nec similitudo etiam quin sit coexistentia aliqua illorum, tamen potest esse similitudo sine vlla determinata coexistentia. Quamvis enim varietur coexistentia, quia est quid successivum, nam dicit ordinem ad tempus, quod est quid successivum; tamen non varietur similitudo, sicut nec albedo quæ est fundamentum proximum eius; duo enim alba eadem numero similitudine semper referuntur ad se inuicem, non autem eadē numero duratione semper durant, dum durant; neque eadem etiam coexistentia propter eandem rationem coexistunt.

Dices: si coexistentia duorum alborum, v. g. esset distincta realiter ab eorum similitudine, posset Deus conservare pro quocumque instanti aut coexistentiam sine similitudine, aut similitudinem sine coexistentia: sed hoc est falsum, quia pro instanti illo, pro quo est ipsamet coexistentia, nequit esse aut similitudo illa sine coexistentia, aut coexistentia illa sine similitudine, ut patet: ergo non distinguuntur realiter. Probatur sequela maioris, quia nulla est ratio, ob quam haberent tam necessariam connexionem inter se pro illo instanti determinato, si distinguerentur realiter.

Respondeo negando sequelam maioris cum sua probatione: ratio autem necessaria connexionis est, quod, posita coexistentia illa, vltime disponatur fundamentum ad hoc quod emanet ab ipso relatio, & consequenter relatio debet necessario pullulare, nec eius pullulatio potest à Deo impediri, quandoquidem non indigeat concursu immediato eius.

Soluntur obiectiones.

47. *Obieciens primo*: nihil reale potest esse absque causa reali: quidquid enim de nouo est, debet esse ab alio: nam non potest esse à se de nouo, quia quidquid est à se, necessario est semper & ab æterno: sed similitudo, quæ de nouo produceretur in albedine, non habet aliquam causam realem: ergo non datur talis similitudo distincta realiter ab albedine seu albo. Probat minor, quia non potest assignari, quænam sit illa causa.

Respondeo breviter, omittis aliis responsionibus, negando minorem cum sua probatione; causa enim producens illam relationem est ipsum fundamentum proximum, à quo per resultantiam necessario pullulat relatio, quando ponitur terminus.

Dices: omnis causa naturalis productiva alicuius effectus necessario producit talem effectum, quando passum est debite applicatum: sed album est causa naturalis, & in ordine ad producendum effectum in seipso est sibi debite applicatum: ergo omnem effectum, quem potest producere in seipso, necessario producit, si Deus miraculose non impediatur: sed manifestum est album existere posse naturaliter, quin similitudinem habeat in se productam, tum scilicet quando terminus non existeret: ergo album non est causa productiva similitudinis in seipso.

Respondeo distinguendo maiorem: si omnes condiciones necessario requisitæ adsint, concedo, si non adsint, nego. Et similiter distinguo minorem & consequens; distinguo etiam subsumptum: quando adsunt condiciones necessario requisitæ, nego; quando non adsunt, concedo subsumptum, & nego consequentiam; nam coexistentia cum termino est necessario requisita ad hoc ut resultet relatio.

48. *Dices*: posset fieri quod terminus relationis albi existentis in Hibernia produceretur in India: ergo hoc album non habet pro conditione necessario requisita positionem termini. Probatur consequentia, quia sicut omne agens habet determinatam sphaeram activitatis: ita etiam videtur quod ad positionem conditionis alicuius in quacumque distantia non potest agere.

Confirmatur; quia quomodo paries existens in Hibernia potest advertere quod terminus ponatur in India, verbi gratia?

Respondeo negando consequentiam, & ad probationem dico quod causa, quæ est productiva per naturalem emanationem alicuius effectus, qui exigit aliquam conditionem, ad hoc ut tribuat subiecto denominationem, non requirit maiorem applicationem istius conditionis, quam quæ sufficit ut tribuere possit illam denominationem; unde si ponatur in quacumque distantia, emanabit ille effectus, si eo ipso, quod producat in quacumque distantia, res emanans potest tribuere suo fundamento effectum suum formalem: quare quandoquidem similitudo potest facere parietem Romanum similem parieti producto in India, eo ipso quod produceretur paries in India, resultabit similitudo in pariete Romano.

Ad confirmationem dico quod non est necessarium ut agens naturale aduertat positionem conditionis, sed sufficit quod ponatur conditio, ut patet in igne, qui non aduertit applicationem suam ad passum, & tamen agit quando applicatur.

49. *Obieciens secundo*: si relatio esset ens reale, quando de nouo produceretur, daretur motus ad ipsam, seu nova actio: sed hoc est expresse contra Philosophum, ergo.

Respondeo negando maiorem, nam non debet dari actio productiva ad illud, quod sequitur necessario per resultantiam seu per emanationem, præsertim si taliter emanet, ut non possit impediri quin emanet, positis prærequisitis ad emanationem.

Et si queratur, unde colligitur, si sit nova entitas distincta à fundamento, quod non producat per veram actionem terminatam immediate ad seipsam.

Respondeo id colligi cum autoritate Philosophi, cum etiam ratione, quia nulla causa secunda potest aliquid producere actione aliqua, quin Deus immediate concurrat cum ipsa. Unde si album per actionem aliquam produceret in se relationem, non posset hoc facere, quia

T 2 Deus

Qualem applicationem conditionis requirit causa.

Causa naturalis non debet advertere positionem conditionis.

Deus immediate concurreret cum ipsa; Deus autem libere agit, & consequenter posset non concurrere, & sic, si veller, quamvis essent duo alba coexistentia, posset impedire ne esset relatio: sed hoc est absurdum, ut probatum est supra num. 44. ergo absurdum est, quod relatio intrinsecus adueniens producatur per actionem ad se immediate terminatam. Quod si Deus posset impedire resultantiam relationis, ut tenet *Mayronius* noster, profecto difficile esset ostendere, quod non produceretur per actionem ad se immediate terminatam; unde vel ex hoc etiam capite apparet improbabilitas illius sententiae.

50. *Obiicies tertio*, secundum Philosophum relatio aduenit subiecto sine sui mutatione: sed hoc esset falsum, si esset entitas realis distincta ab ipso.

Respondeo, distinguendo maiorem: sine mutatione proprie dicta, quae est illa, qua aliquid mutatur ad formam non productam per resultantiam, sed per actionem veram & realem, concedo maiorem: improprie dictam, quae est illa, qua subiectum aliter se habet, quam ante per receptionem formae resultantis, nego maiorem, & similiter distinguo minorem, & nego consequentiam.

Obiicies quarto, Deus de nouo dicitur similis posita de nouo creatura, quamvis non recipiat in se aliquam nouam similitudinem: ergo similiter creatura posset dici de nouo similis, quando poneretur de nouo terminus.

Respondeo, negando consequentiam, quia Deus est incapax nouae entitatis propter suam infinitatem; secus autem est de creatura: & propterea quamvis negetur positio nouae formae in Deo, non tamen debet hoc negari in creatura.

Confirmatur, quia Deus dicitur de nouo volens sine productione nouae entitatis in ipso, & tamen non dicitur creatura de nouo volens sine productione nouae entitatis in ipsa: ergo quamvis dicatur Deus de nouo similis sine productione nouae entitatis in ipso, non debet idem dici de creatura respectu alterius creaturae. Itaque ex illimitatione & infinita perfectione Dei provenit, quod possit habere denominationes nouas sine forma noua in ipso recepta, quae illimitatio & infinitas non est in creatura, & propterea non debet dici recipere denominationes nouas sine formis nouis, à quibus proueniant.

51. *Obiicies quinto*, si darentur relationes superadditae realiter fundamento, sequeretur dari in continuo infinitas relationes actus.

Confirmatur ex Arriaga, quia sequeretur in Angelo esse infinitos simpliciter modos similitudinis ad omnia puncta, ac partes proportionales continui, qui modi sunt infiniti simpliciter, quia non sunt inter se communicantes, nec indeterminati.

Respondeo, eo modo quo habet infinitas partes, non esse absurdum, quod habeat infinitas relationes: non sequeretur autem, quod alio modo haberet illas.

Ad confirmationem respondeo negando sequelam, non possent enim Angeli habere plures modos ad partes continui, quam sunt partes ipsius continui, nec modi eius possunt esse magis determinati quam termini eorum: & sane miror nihil aliud potuisse venire Arriagae in mentem.

52. *Obiicies sexto*: Idem est constitutum hominis, & distinctum eius: sed rationalitas est constitutiva hominis: ergo est distinctiva eius, & consequenter homo non habet relationem distinctionis realiter à se distinctam: quod si illam non habeat, nec aliam habebit, quia est eadem ratio.

Respondeo, distinguendo maiorem: idem est constitutum & distinctum formale, nego; idem est constitutum & distinctum fundamentale, concedo; & concessa minori distinguo similiter consequens: ergo rationalitas est distinctiva eius fundamentaliter, concedo; formaliter, nego.

Dices: homo ab equo substantialiter differt: ergo non differunt per relationem, quae est accidens. *Respondeo* negando consequentiam; nam non ideo dicuntur substantialiter differre, quod substantia sit ratio formalis ipsos distinguendi, sed quod ipsorum substantia sit ratio, ad quam sequitur relatio, quae est ratio formalis referendi

ipsos, ut distinctos. Itaque ut distinguatur relatio distinctionis, quae est inter aliqua ratione alicuius accidentis, à relatione distinctionis, quae sequitur inter illa ratione suae substantiae seu essentiae, illa vocatur accidentaliter, haec substantialiter seu essentialiter.

Quod si queras, quare homo non habeat esse formaliter distinctum per rationalitatem, sed tantum fundamentaliter. *Respondeo*, rationem esse, quia potest esse, & habere rationalitatem sine eo quod habeat esse formaliter distinctum, quando scilicet non esset brutum: ergo rationalitas non est ratio formalis ipsum distinguens.

53. *Obiicies septimo*: Aequalitas est relatio realis, & tamen non distinguitur realiter à re aequali, verbi gratia à quantitate bipalmari: ergo. Probatum minor, quia si esset distincta, deberet subiectari in illa quantitate, & vel esset tota in tota quantitate, & tota in qualibet parte ipsius, vel esset tota in tota quantitate, & pars in parte eius: non primum, quia sic esset spiritale accidens; non secundum, quia sic quaelibet pars istius quantitatis esset aequalis alteri quantitati, quod est absurdum.

Respondeo, negando minorem; ad cuius probationem concedo antecedens, & consequentiam pro secunda parte: nego tamen quod quaelibet pars esset aequalis alteri, quia illud non dicitur aequale alteri, quod habet partem relationis aequalitatis: sed quod habet ipsam totam.

54. *Obiicies octavo*: multae denominationes nouae saluantur sine forma superaddita fundamento: ergo denominationes relatiuae possunt sic saluari, & consequenter frustra ponuntur formae in fundamentis, à quibus istae denominationes proueniant.

Respondeo, distinguendo antecedens: multae denominationes intrinsecae, nego: extrinsecae, concedo; similiter distinguo primum consequens: denominationes relatiuae extrinsecae, transeat; intrinsecae, negatur. Distinguo etiam secundum consequens: à quibus denominationes intrinsecae proueniant, nego: extrinsecae, concedo.

Quod si quatur, unde colligamus denominationes similis, aequalis, &c. esse extrinsecas.

Respondendum est, hoc colligi ex fundamentis nostrae conclusionis, & ex impugnatione aliorum modorum dicendi, & particulariter colligitur ex eo quod non sit potior ratio, cur essent denominationes extrinsecae, quam intrinsecae, verbi gratia non est potior ratio, cur non album esset simile isti albo per denominationem desumptam ab illo albo, quam à seipso, & ab aliquo in se recepto.

Confirmatur, quoriscumque dicitur aliquid denominari tale per denominationem extrinsecam, tunc datur aliqua forma in aliquo extrinseco, à qua prouenit illa denominatio; qualis forma non habetur in re sic denominata; unde quia esse visum realiter est denominatio extrinseca, datur visio in oculo, à qua prouenit, qualis visio non datur in ipsa re, quae videtur verbi gratia in pariete, & ita discurrendo de omnibus, quae extrinsece denominantur, semper inueniuntur contingere: ergo, si hic paries diceretur similis illi parieti per denominationem extrinsecam, deberet in illo pariete dari aliqua forma, à qua proueniret ista denominatio, qualis forma non esset in ipso pariete, qui denominatur similis; hoc autem est falsum, ut patet: ergo denominatio similis non est denominatio extrinsecus adueniens.

55. *Dices*: etiam dantur denominationes intrinsecae nouae absque noua forma superaddita: ergo ex denominatione noua similis non sequitur dari formam nouam intrinsecam superadditam; sed ex illa denominatione potissimum colligitur, quod dantur relationes nouae superadditae fundamentis: ergo non sufficienter colligitur. Probatum antecedens, in quo solo est difficultas huius discursus: fundamentum similitudinis, verbi gratia album, est in instanti, in quo ponitur terminus, proxime dispositum, ut emanet relatio; & ante non erat sic proxime dispositum, aliàs ante existentiam termini emanaret illa relatio: sed illa denominatio proxime disposita ad emanationem est denominatio intrinseca, tam bene, quam denominatio similis, ut patet ex discursu nostro paulo ante praemisso, quia non datur aliqua forma extrinseca, à qua proueniret; & praeterea non

non prouenit ab vlla forma intrinseca noua, quia non potest assignari quænam illa sit, & quia daretur processus in infinitum: ergo datur denominatio intrinseca noua absque vlla forma intrinseca.

Hæc replicata, est satis bona, & vrgens contra nostram sententiam. Sed responderetur tamen negando antecedens, & minorem suæ probationis pro secunda parte: quandoquidem illa denominatio prouenit à coexistentia fundamenti cum termino; quæ coexistentia est forma intrinseca fundamenti.

§ 6. *Obiicitur nono:* ex iis quæ realiter distinguuntur, potest Deus saltem illud, quod est prius, conseruare sine posteriori: hinc enim inferimus nos cum *Scoto* contra *D. Thomam*, quod materia quæ prius est forma, & distincta realiter ab ipsa, possit conseruari sine forma, nec ipsimet *Thomista* videntur hoc negare de quacumque forma determinata, licet existiment materiam non posse conseruari absque aliqua forma indeterminate: sed relatio similitudinis, quæ hic paries refertur in hoc instanti ad alium parietem, est distincta realiter à duobus parietibus coexistentibus pro illo instanti, & parietes illi duo coexistentes, etiam vt coexistentes, sunt distincti realiter ab illa relatione, & etiam priores illa, vt fatentur omnes, qui tenent nostram conclusionem: ergo Deus posset conseruare illos duos parietes coexistentes, etiam vt coexistentes, seu simul cum coexistentia, absque illa relatione.

Responderi debet ad hanc difficultatem conformiter ad dicta supra de emanatione relationis, distinguendo maiorem: si posterius non sequatur per emanationem necessariam à priori sine ulla relatione aliqua reali terminata ad ipsum, concedo maiorem; si sic, nego maiorem, & concessa minori, nego consequentiam.

§ 7. *Obiicitur decimo:* non sunt multiplicanda entia sine necessitate: sed nulla est necessitas distinguendi relationem realiter, aut modaliter à fundamento, & termino & coexistentia: ergo non debet ab ipsis distingui. Probat minor, quia si esset aliqua necessitas, maxime ad saluandam denominationem nouam similis, verbi gratia, in pariete albo ad alium parietem album: sed si intelligatur per simile aliquid relatum per aliquam relationem superadditum, non est ratio vlla, vnde colligatur quod paries sit de nouo similis, aut habeat illam denominationem de nouo: ergo nulla est necessitas ponendi aliquam similitudinem in pariete distinctam realiter à pariete illo, & alio pariete coexistente.

Confirmatur hoc, quia si non habuissimus hoc nomen simile, nec aliquis diceret nobis, quod daretur aliqua forma superaddita albo, quando produceretur aliud album, non potuissimus villo discursu colligere, quod daretur talis forma superaddita, nec habuissimus occasionem vllam imponendi nomen similitudinis ad significandum illam formam in abstracto, nec nomen similis ad significandam illam in concreto; ergo nulla assignari potest necessitas rationis ad ponendam illam formam superadditam, quæ significaretur per nomen simile, aut similitudinem.

§ 8. *Dices:* videremus vnum parietem album se aliter habere ad alium parietem album, quam ad parietem nigrum: ergo habuissimus fundamentum colligendi, quod haberet aliquam formam, per quam sic se haberet.

Contra, quia si intelligatur in antecedenti, quod videremus ipsum aliter se habere per formam aliquam superadditam, certum est quod non videmus ex terminis ipsum habere se aliter ad vnum potius quam ad alterum; neque enim illa forma superaddita intuitiue videtur ab intellectu, aut percipitur ab villo sensu externo; vnde si videatur inesse, debet videri per discursum aliquem: sed non possunt assignari principia vlla, ex quibus discursiue colligatur, quod insit aliqua forma superaddita parieti, per quam aliter se habeat ad alium parietem, distincta ab albedine & coexistentia eius cum alio pariete albo. Si autem intelligatur, quod aliter se habeat ad vnum parietem, quam ad alium, quia habet albedinem, quæ est repræsentabilis per eandem speciem, per quam repræsentari potest forma nexistens parieti albo, & non habet formam, quæ re-

præsentari possit per eandem speciem, per quam repræsentari posset forma inexistens parieti nigro, verum est, quod aliter se habeat ad parietem album quam ad nigrum; sed non sequitur inde, quod habeat aliquam formam, quæ sit superaddita albedini & coexistentia.

§ 9. Hic discursus examinat fundamentum principale nostræ sententiæ, & reddit mihi sententiam negantem relationes intrinsecus aduenientes distinctas realiter aut modaliter ab extremis coexistentibus valde probabilem. *Responderi* tamen potest negando minorem cum minori suæ probationis; ratio autem constabit ex dicendis ad confirmationem.

Ad quam responderetur, negando antecedens: ratio enim discursus, vnde colligeremus vnum album dicere aliquem respectum ad aliud album, qualem non diceret ad nigrum, est quod esset repræsentabilis per speciem, per quam posset repræsentari aliud album, & quod nigrum non posset repræsentari per eam nam ex hoc saltem probabiliter apparet, quod dicat aliquem ordinem & respectum actuale ad album, distinctum à respectu quem dicit ad nigrum; & illum ordinem vocamus similitudinem, & rem habentem illum ordinem, vt est habens illum, vocamus simile.

60. *Obiicitur vndecimo,* ex *Arriaga numero 20.* Duo alba essent similia, quamuis per impossibile non poneretur modus distinctus quo redderentur similia: ergo vt sint similes, non debet superaddi ille modus. Consequentia est euidens; probatur antecedens, quia Petrum esse similem albo, nihil aliud est, quam Petrum esse album, & Paulum esse album.

Confirmatur, quia modus superadditus non facit Petrum & Paulum esse eiusdem naturæ humanæ: ergo non facit ipsos esse similes in natura, quia ab eo habent esse sic similes, à quo habent esse eiusdem naturæ, cum nihil aliud sit eos esse similes in natura, quam esse eiusdem naturæ.

Confirmatur secundo, quia album, & nigrum sunt se ipsis differentiata absque villo modo superaddito; neque enim modus superadditus addit illis differentias.

Responderetur breuiter negando antecedens obiectionis & vtriusque confirmationis, & probationem antecedentis obiectionis. Ad probationem autem consequentis secundæ confirmationis *Respondetur*, modum superaddere illud, à quo habent differre, licet non superaddat differentiam, in qua differunt.

QVÆSTIO IV.

De tribus modis Relationum assignatis à Philosopho.

61. **A**duertendum, ex relationibus quasdam esse mutuas, illas scilicet, quarum quando vna resultat in vno extremo, altera etiam in altero extremo resultat; & tales sunt similitudines creaturarum inter se: Quasdam autem non mutuas, illas scilicet, quarum vna resultante in vno extremo, altera non resultat in altero, & tales sunt relationes cognoscentis ad cognitum; quasdam etiam relationes sunt æquiparantiæ, illas scilicet quæ, cum sint correlationes, similem habent denominationem in vtroque extremo, vt similitudines; quasdam autem sunt disquiparantiæ, scilicet correlationes illas, quæ non habent similem denominationem, vt paternitas & filiatio.

Porro Philosophus omnes relationes reduxit ad tres species, seu tria genera, de quibus hic agimus. *Prima species* est earum, quæ sunt inter res, quæ habent inter se vnitatem, aut diuersitatem in aliqua re, seu formalitate. Hæc species continet sub se multas species, nā si res habent conuenientiam in aliqua ratione prædicabili de ipsis in quid, siue illa ratio sit substantia, vel accidens, relatio quam habent ad inuicem, vocatur identitas; si vero non habent conuenientiam in tali ratione, relatio vocatur diuersitas: verbi gratia, quia homo & brutum conueniunt in animali, & animal est prædicabile de ipsis in quid, propterea habet relationem identitatis inter se; quia vero non

Relatione
mutua &
non mutua